

АНАЛІТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Ринок освітніх послуг в Україні є динамічним і відображає соціально-економічні, демографічні та політичні зміни [1, 5, 8]. Аналіз цього сектору дозволяє визначити основні тенденції, виклики та можливості для його подальшого розвитку [2, 7].

Розглянемо загальну характеристику ринку освітніх послуг в Україні. Структура українського ринку освітніх послуг включає три відносно самостійних сектори [3, 9, 11]:

- державний сектор: дошкільна, загальна середня, професійно-технічна та вища освіта;
- приватний сектор: приватні школи, вищі навчальні заклади, мовні курси, ІТ-академії та онлайн-освіта;
- неформальна освіта: курси підвищення кваліфікації, майстер-класи, вебінари.

У результаті проведеного дослідження визначено особливості регіонального розвитку українського ринку освітніх послуг. По-перше, це висока концентрація якісних освітніх послуг у великих містах (Київ, Львів, Харків) [4]. По-друге, нерівномірний доступ до освіти у сільській місцевості [6]. По третє, це зростаючий попит на нові формати освіти: онлайн-освіта та гібридні форми навчання (особливо після COVID-19 і через військові дії); підвищення попиту на професійно-орієнтовані програми (ІТ, бізнес-адміністрування, медицина) [10, 13].

Розглянемо виявлені та обґрунтовані нами ключові тренди на українському ринку освітніх послуг.

1. *Цифровізація освіти.* Передбачає швидке зростання онлайн-платформ (Prometheus, EdEra, Coursera), інтеграцію технологій доповненої та віртуальної реальності у навчальний процес, використання штучного інтелекту для адаптивного навчання.

2. *Інтернаціоналізація освіти.* Проявляється у зростанні кількості іноземних студентів (переважно з Індії, Китаю, Марокко, Туреччини, Туркменістану) у технічних університетах. Розширюються міжнародні партнерства університетів (програми обміну, подвійні дипломи). Збільшується попит на практичну освіту з використанням програм стажувань, дуальної освіти, навчання з фокусом на soft skills. Зростають також запити на короткострокові міжнародні програми, які забезпечують швидке та ефективне працевлаштування.

3. *Зміна демографії студентів.* Нами виявлені тенденції скорочення кількості студентів через демографічну кризу та міграцію молоді. З початком війни появилася нова аудиторія абітурієнтів — дорослих людей, які хочуть перекваліфікуватися.

Нами сформовано рекомендації для учасників ринку, які включають три напрямки. По перше, це рекомендації для держави. Вони включають розширення інвестицій в інфраструктуру навчальних закладів: відновлення зруйнованих навчальних закладів; стимулювання цифровізації: забезпечення рівного доступу до технологій у навчанні; підтримка викладачів: програми підвищення кваліфікації, фінансова допомога. Рекомендації для навчальних закладів передбачають диверсифікацію навчальних програм: впровадження курсів з нових спеціальностей (технології, медицина, екологія); розвиток партнерства: співпраця з бізнесом для забезпечення практичного навчання; акцент на онлайн-навчанні: створення якісних дистанційних програм. Рекомендації для бізнесу передбачають суттєве посилення інвестицій в освіту; розробка корпоративних навчальних програм; розширення системи стипендій та грантів з метою підтримки талановитих студентів; впровадження інноваційних освітніх технологій: інтеграція рішень на основі штучного інтелекту та аналізу даних.

Ринок освітніх послуг в Україні має значний потенціал розвитку за умови подолання викликів, викликаних війною та економічними труднощами. Інновації, інвестування в цифровізацію та міжнародна інтеграція стануть ключовими факторами успіху.

Література

1. Старостіна А.О. Маркетинг: теорія, світовий досвід, українська практика: підруч. К.: Знання, 2009. 1070 с.
2. Перерва П.Г. Економіка і маркетинг виробничо-підприємницької діяльності: Навч. посібник / За ред. Перерви П.Г., Гавриць О.М., Погорелова М.І. Харків: НТУ «ХП», 2004. 640 с.
3. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ В.Л. Антикризовий механізм сталого розвитку підприємства / ТОВАЖНЯНСЬКИЙ В.Л.-Х.: Віровець А.П. : Апостроф, 2012. –703 с.
4. Pererva P., Nagy S., Maslak M. (2018) Organization of marketing activities on the intrapreneurship // *MIND Journal*. №5. 10 p.
5. Kocziszky G., Pererva P.G., Veres Somosi M. (2019) Compliance program: [tutorial]. Kharkov; Miskolc : NTU «KhPI». 689 p.
6. Перерва П.Г., Кобелева Т.О. Визначення ризику оцінки стану кон'юнктури вітчизняного ринку асинхронних двигунів // *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2012. № 1. С. 79–88.
7. Перерва П.Г. Управління інноваційною діяльністю підприємства // *Маркетинг: підручник* / За ред. О.А.Старостіної. К.: Знання, 2009. С. 461–518.
8. Побережна Н.М., Перерва П.Г. Визначення ефективності використання виробничого потенціалу машинобудівного підприємства // *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2012. № 2. С. 191–198.
9. Перерва П.Г. Економіка та організація інноваційної діяльності : підруч. / за ред. П.Г. Перерви, С.А. Меховича, М.І. Погорелова. Харків: НТУ «ХП», 2008. 1080 с.
10. Kocziszky György, Pererva P.G., Szakaly D., Somosi Veres M. (2012) Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI». 668 p.
11. Перерва П.Г. Управління маркетингом на машинобудівному підприємстві // *Навч.посібник для інж.-техн.вузів.* — Харків : «Основа», 1993. — 288 с.
12. Kocziszky G., Pererva P.G., Veres Somosi M. (2019) Compliance program: [tutorial]. Kharkov; Miskolc : NTU «KhPI». 689 p.
13. Перерва П.Г., Борзенко В.І., Кобелева Т.О. Інтелектуальна власність: магістерський курс: підручник. Харків: НТУ «ХП», 2019. 1002 с.

Кобелєв В.М.

кандидат економічних наук, доцент

Кобелєв І.В.

здобувач вищої освіти,

Національний технічний університет «ХП»

ФОРМУВАННЯ НОВИХ ПІДХОДІВ ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З АНАЛІТИКИ

Сучасна епоха цифрової трансформації, глобалізації та постійних економічних змін вимагає нових підходів до підготовки фахівців з аналітики [1, 5]. Освіта у цій сфері має враховувати як технологічні новації, так і зміну попиту на ринку праці [2, 6, 10].

Актуальність та важливість поставленої проблеми, на нашу думку, можна пояснити чотирма актуальними викликами аналітичної освіти. По-перше, це технологічні зміни: провадження штучного інтелекту (ШІ), машинного навчання (ML), аналізу великих даних (Big Data); потреба у знаннях сучасних аналітичних платформ (Python, R, Tableau тощо) [3]. По-друге, це міждисциплінарний характер і наповнення знань: необхідність розуміння економіки, соціології, екології, комп'ютерних наук та бізнесу; інтеграція знань для комплексного аналізу [5, 12]. По-третє, це дефіцит кадрів: нестача фахівців, які можуть ефективно працювати з великими обсягами даних та інтерпретувати їх для стратегічного прийняття рішень [7, 13]. По-четверте, це зміна вимог до компетенцій: зростання попиту на soft skills (критичне мислення, комунікація, адаптивність) поруч із технічними знаннями [4, 11].

В рамках проведеного дослідження нами сформовано ключові напрями розвитку аналітичної освіти. Розглянемо більш детально їх зміст.